

POLITICAL & SECURITY STATEWATCH

Monitor lunar publicat de
IDIS "VIITORUL"
www.politics-security.info
nr. 7, decembrie 2005

Monitorul este o publicație lunară bi-lingvă care are drept scop analiza anumitor elemente de politică internă, externă și a unor probleme de interes special pentru Republica Moldova. Pentru a monitoriza cu acuratețe tendințele care apar, Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” calculează indicatorii Political and Security Statewatch (PSS) pentru a facilita înțelegerea ritmului de creștere sau descreștere, precum și direcția transformărilor democratice în Republica Moldova. Acești indicatori sînt calculați în baza unei metodologii speciale.*

Dinamica indicatorilor PSS pentru octombrie-noiembrie 2005

Indicatorul	iunie	iulie	august	septembrie	octombrie-noiembrie	Dinamica
Politici interne	3,7	3,25	3,18	3,41	3,52	
Politici externe	3,6	3,09	2,99	3,32	3,19	
Factori de securitate	3,68	3,19	3,11	3,58	3,68	

Punctajul este calculat în scară inversă: 1 este cea mai înaltă și 5 cea mai joasă valoare

1. Dimensiunea politicii interne

Cristalizarea intereselor unor actori politici din Republica Moldova în forma unui parteneriat strategic parlamentar anunța începutul unor schimbări calitative în evoluția democratică a țării. Un prim rezultat al acestui parteneriat a fost stabilizarea situației politice și apariția unui dialog între putere și opoziție. Ideea care a stat la baza acestui dialog a fost necesitatea promovării reformelor democratice pentru realizarea integrării europene a Republicii Moldova.

De la începutul Legislaturii a XV, Parlamentul RM a adoptat 144 de legi, cu 82 de legi mai puțin decît în aceeași perioadă a anului trecut. Chiar dacă Parlamentul moldovean a înregistrat ritmuri legislative lente (deși sesiunea de iarnă încă nu s-a încheiat), totuși, s-a reușit prin consens adoptarea unui

important set de legi pentru reformarea și democratizarea instituțiilor publice.

Însă, după realizarea parțială a celor zece condiții impuse de PPCD Partidului Comuniștilor în momentul alegerii șefului statului s-a putut observa dispariția consensului politic în legislativ și revenirea la relațiile tradiționale de confruntare. În condițiile existenței unei majorități parlamentare, cum este cea comunistă, părerea opoziției este ignorată, chiar dacă propunerile acestora sînt binevenite.

Constatăm, astfel, o revenire în Parlament la practicile anterioare de adoptare a legilor, impactul cărora nu este calculat pe o durată mai lungă. Un prim rezultat al acestui proces este aplicarea amendamentelor ceea ce necesită timp și resurse. Unul din aceste exemple este Legea Bugetului pentru 2006, adoptat cu votul a doar

53 de deputați ai fracțiunii majoritare. La adoptarea legii nu s-a ținut cont de obiecțiile și amendamentele opoziției care au criticat dur proiectul de lege. Bugetul aprobat pentru anul viitor este unul cu orientare socială pronunțată căruia îi lipsește stimulente pentru creșterea și dezvoltarea economică intensivă. Adoptarea legii a fost apreciată de unii economiști drept „o bombă sub bugetul țării” care “va ruina economia națională”¹. Cu toate acestea, legea a trecut. Explicația insistării asupra adoptării unei astfel de legi de către fracțiunea majoritară poate fi găsită în orientarea socială a bugetului, dar și a posibilei scumpiri a gazului natural. Potrivit unui raport al Ministrului Economiei, Valeriu Lazăr, prezentat în Parlament, ridicarea prețului la gaz după 1 ianuarie va lovi în primul rînd în oamenii de rînd și mai puțin în economia națională. Potrivit raportului, aportul gazul la formarea PIB-ului este unul modest, de doar 1,7 %.

Logica unei astfel de opțiuni economice în favoarea unei stabilizări sociale pentru ceva timp (Guvernul a promis în repetate rînduri ridicarea

* Metodologia calculării Indicatorilor Political and Security Statewatch (PSS)

Metodologia PSS reprezintă un model sintetic de evaluare a percepției unui grup de 10 experți independenți asupra riscurilor politice și de securitate în trei domenii specifice: Politici interne, Politici externe, Probleme de interes special. Monitorizarea PSS contribuie la identificarea amenințărilor potențiale și efective care privesc stabilitatea instituțiilor publice și asigură coerența analizelor de prevenire timpurie a crizelor. Ratinul PSS nu trebuie de considerat un Indicator absolut și are drept scop formarea unor judecăți generale. Dinamica indicatorilor poate fi găsită în text și reflectă ritmul, direcția transformărilor democratice din RM. Despre metodologie mai amănunțit în anexe.

salariilor în sfera învățământului). Am putea crede că prin intermediul creșterii fondurilor pentru salarii (în jur la 10-15 % din salarii vor reveni în Buget sub formă de impozit pe venit) Guvernul vrea să stimuleze consumul, care la rândul său ar fi trebuit să stimuleze producerea. Cu părere de rău, nu o dată s-a spus că Moldova face abatere de la orice regulă economică. Astfel, orientarea socială a bugetului (care în proporție de 80 % constituie salarii pentru sfera bugetară) va îngusta creșterea economică reală a țării. Lipsa unor proteste concludente din partea opoziției parlamentare își găsește explicație în slăbiciunea acesteia datorită răzmerițelor interne.

Pentru a mări eficiența actului legislativ și a depăși contradicțiile dintre fracțiunile parlamentare în realizarea obiectivelor de integrare europeană, Parlamentul a adoptat un program legislativ pentru 2005-2009 ce cuprinde un set de peste 200 legi pe care trebuie să le adopte. La inițiativa lui Marian Lupu, președintele Parlamentului, a mai fost adoptat un program calendaristic de implementare a recomandărilor Consiliului Europei, inclusiv cele adoptate de Adunarea Parlamentară din luna octombrie curent.

Aceste acțiuni au menirea de a exclude monitorizarea Consiliului Europei asupra Republicii Moldova. Totuși, trebuie să recunoaștem că acest lucru este prematur pentru Moldova, cu atât mai mult că nu există dovezi suficiente ce ar confirma îndeplinirea standardelor Consiliului Europei pe câteva domenii sensibile: autonomie locală, autonomia justiției, libertatea de expresie.

Dacă într-adevăr se dorește o imagine bună în fața instituțiilor UE la capitolul dezvoltării democratice, Moldova nu ar trebui să cerșească o decizie din partea Consiliului Europei, ci să se pună pe treabă și să amelioreze situația existentă prin reforme concrete. O monitorizare internă, deschisă și transparentă, ar ajuta foarte mult la ridicarea credibilității demersului pro-european al Republicii Moldova.

Veriga slabă în lanțul angajamentelor asumate de Republica Moldova în fața instituțiilor internaționale și europene rămîne a fi puterea executivă. Aflat într-un proces de reformare, cabinetul Tarlev II cu greu face față sarcinilor incluse în programele strategice ale RM, iar relațiile cu Banca Mondială și FMI rămîn în continuare înghețate. Multitudinea programelor și strategiilor adoptate în ultimii ani (2004, 2005) impun o implementare adecvată, dar lipsa de experți reduce din capacitățile executive ale Guvernului.

Pentru încetineala și formalismul reformelor propuse, Guvernul a fost criticat dur de Președintele Voronin și deputați. Critici la adresa guvernului au răsunat și din partea Congresului Puterilor Locale și Regionale al Consiliului Europei. Într-un raport elaborat de Pascal Mangin, raportor pentru RM și vice primar al orașului Strasbourg, se constată, că în Republica Moldova puterea locală nu este descentralizată, iar autoritățile locale nu dispun de autonomie financiară². Raportul mai menționează că Moldova nu a implementat integral prevederile Cartei Europene a Autogovernării Locale, ceea ce reprezintă o carență pentru dezvoltarea democrației locale în

Republica Moldova.

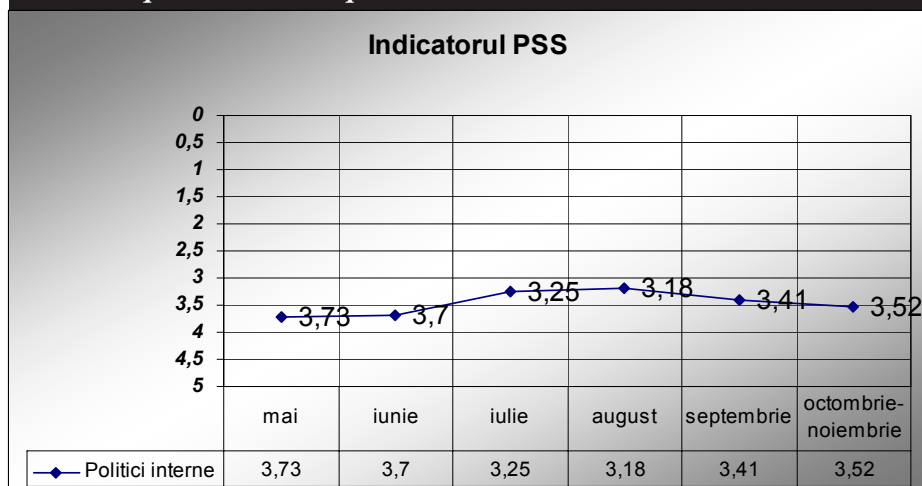
Cu toate acestea, reformarea administrației publice centrale este încă la început de cale. Unitatea de coordonare a reformei administrației publice din cadrul Aparatului Guvernului a făcut publică la 8 noiembrie curent un proiect de reformare a administrației publice centrale (APC) în Moldova. Reforma are drept scop instituirea unui sistem modern și eficient al APC în conformitate cu principiile de guvernare din țările-membre ale Comunității Europene. Probleme ar putea să apară, însă, în momentul redistribuirii noilor instituții sarcinile programelor strategice: SCERS, Planul de Acțiuni RM-UE, Satul Moldovenesc, Moldova electronică. Problematică rămîne a fi și sinceritatea Guvernului. Costurile unei reforme serioase sînt, de regulă, percepute de către demnitarii Guvernului ca un obstacol insurmontabil, iar dacă examinăm și eventualele costuri politice, vom observa absența unei voințe politice clar exprimate în sprijinul reformei AP în Moldova.

Viabilitatea democrației în Republica Moldova a fost testată și prin intermediul alegerilor locale din municipiul Chișinău. Necesitatea alegerii primarului de Chișinău a apărut după ce, în martie anul curent, Serafim Urechean a preferat funcția de deputat în Parlamentul RM în locul funcției de Primar General al capitalei. Cele patru scrutine electorale au suferit eșec masiv din cauza absenteismului. Cauza principală este, de regulă, explicată prin neîncrederea populației în candidați electorali, dar și prin erodarea nișei în alegeri.

Deși pînă la alegerile locale firești mai rămîneau aproximativ 2 ani, ar fi fost logic ca funcția primarului să fie exercitată de viceprimar în coordonare cu Consiliul Municipal. Comisia Electorală Centrală, care pe durata celor patru scrutine și-a schimbat componența, a căzut în capcana unei legislații electorale imperfecte și a indiferenței legislatorilor. Rateurile succesive se plătesc din bani publici, iar costurile prelungirii acestor experimente nefaste compromit serios instituțiile democrației participative.

Constatăm, cu părere de rău, că persoanele de decizie din Moldova nu i-au în considerație impactul pe viitor al politicilor pe care le propagă, ceea ce ar putea influența negativ dezvoltarea politică și economică a țării în anii viitori.

Indicatorul PSS reprezintă nivelul de stabilitate în politica internă pentru octombrie-noiembrie 2005

Punctajul este calculat în scară inversă: 1 este cea mai înaltă și 5 cea mai joasă valoare

Prognoze

Anul 2006 este un an crucial pentru implementarea nemijlocită a Planului de Acțiuni RM-UE. Acest fapt ar putea complica și mai mult relațiile dintre executiv și legislativ, și așa tensionate. În cazul înregistrării unor eșecuri la capitolul reformelor economice și sociale, criza ar putea conduce la demiterea Guvernului Tarlev în primăvara anului 2005. Implementarea reformei APC ar putea la fel provoca confuzii la delimitarea sarcinilor și priorităților

pentru noilor instituții din strategiile existente.

Scumpirea gazului de la 1 ianuarie 2006 și lipsa unor măsuri concrete din partea executivului ar putea conduce la dispariția mitului economiei prospere a RM. Vor avea de suferit în primul rând marii exportatori moldoveni și cetățenii de rând. Acest lucru ar putea stârni nemulțumiri în rândul maselor; dar și în cel al producătorilor; care vor fi obligați să ridice prețul la produsele sale pentru a-și recupera cheltuielile mărite.

Consolidarea relațiilor cu UE va provoca necesitatea angajării unor noi specialiști în instituțiile executivului. Acest fapt ar putea conduce la întinerirea instituțiilor centrale.

Note:

1. [“Amendamentele propuse de opoziția constructivă la bugetul de stat erau întemeiate”](#), interviu acordat de Veaceslav Ioniță, expert IDIS “Viitorul” postului de radio Europa Liberă.
2. Raportul [“Local Democracy in Moldova”](#) prezentat de Pascal Mangin în cadrul Congresului Puterilor Locale și Regionale al Consiliului Europei, 7-9 noiembrie 2005.

2. Dimensiunea politicii externe

Evoluțiile politice din vara anului 2005 au impus politicii externe a Republicii Moldova două sarcini majore: 1 implementarea Planului de Acțiuni RM – UE; 2. definirea unei noi politici de stat pentru reglementarea conflictului transnistrean.

Ambele sarcini s-au dovedit a fi greu de executat, deoarece, în domeniul politicii interne nu au fost înregistrate progrese notabile, iar în soluționarea conflictului transnistrean poziția UE se ciocnește de opoziția Federației Ruse. În aceste condiții, autoritățile RM au căutat să prezinte pozitiv rezultatele politicii interne în realizarea Planului de Acțiuni RM-UE, adică acoperirea insucceselor și a pașilor lenți din politica internă, dar și să extindă cercul de prieteni în rândul noilor state membre ale UE ce ar putea asista Moldova în reformarea internă și soluționarea conflictului transnistrean.

Existența unui context internațional favorabil Republicii Moldova a ușurat munca diplomației moldovenești în toamna acestui an. Astfel, includerea Uniunii Europene și SUA în formatul de negocieri al conflictului transnistrean, deschiderea unei delegații de asistență a Comisiei Europene la Chișinău în frunte cu Cesare de Montis la 7 octombrie, trimiterea unei misiuni de asistență la frontiera moldo-ucraineană la 1 decembrie curent au reprezentat acțiuni concrete ale UE în sprijinul demersului de „internaționalizare a conflictului transnistrean”, precum și de conectare a unor actori internaționali credibili, care să echilibreze hegemonia Rusiei din ultimul deceniu.

Hotărîrea UE de a acorda asistență Moldovei a fost luată de către Comisia Europeană în pofida faptului că în interiorul Uniunii există mari disensiuni cu privire la aprobarea bugetului UE. Confruntarea dintre cele două curente, cea a “bugetului extins” și cea a “bugetului redus” va influența și asistența pe care o va primi Republica Moldova. Cu toate acestea, constatăm că în cadrul Politicii Europene de Vecinătate Republica Moldova a primit suficient de mult în comparație cu alte state incluse în acest cadru. Interesul UE pentru spațiul ex-sovietic (mai ales cel conectat la PEV) este tot mai mare și se datorează, în primul rând, situației geopolitice. Comisia Europeană privește tot mai atent frontiera sa estică. Integrarea României și Bulgariei în 2007 va extinde frontiera UE în apropiere unor zone devastate de prezența militară rusă, ne-europeană.

Într-o situație similară Moldovei s-au aflat și Țările Baltice pînă la integrare. Soluția UE pentru aceste țări a fost stimularea dezvoltării democratice și includerea acestor țări în dimensiunile socială și economică a UE. Aceeași soluție poate fi aplicată și pentru Moldova, cu atît

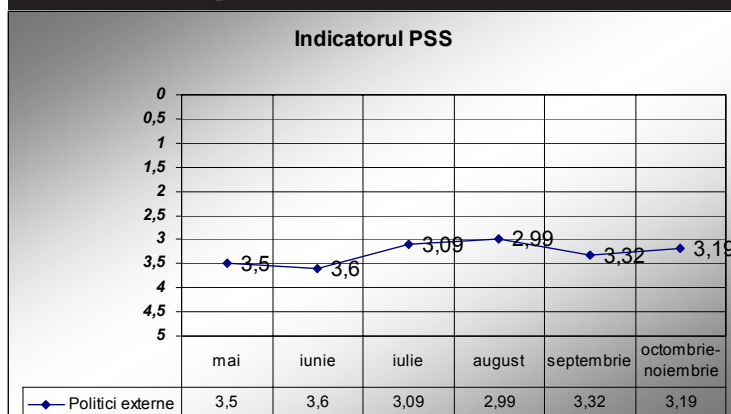
mai mult, că în ambele cazuri se înfruntă poziția de hegemon a Rusiei în zonă. Dar, spre deosebire de baltici, societatea moldovenească rămîne tributară vechilor practici sovietice de management perimat cu reminiscențe psihologice în conștiința elitelor rusificate și a unor deficite masive de educație democratică. Devine clar în acest sens că asistența în creștere a țărilor baltice pentru susținerea reformelor în Moldova este o piesă de rezistență în efortul de a pregăti RM pentru o integrare „specială”, alta decît ar putea fi în cazul Ucrainei.

Poziția UE în această zonă se lovește, însă, de cea a Rusiei, care și-a definit spațiul post-sovietic drept spațiul său de securitate exclusivă, de unde-și va apăra interesele sub orice formă, inclusiv militar. Doctrina rusă de apărare din 2003 prevede aplicarea unor lovituri preventive inclusiv în acest spațiu pentru apărare „intereselor geopolitice”. Iar pentru a menține influența sa în state precum Moldova, Rusia aplică sancțiunile pe care le are la îndemînă. În cazul Moldovei, Rusia a aplicat cel mai des două din ele:

1. scumpirea gazului sau chiar stoparea livrării lui
2. intensificarea amenințărilor / provocărilor militare în regiunea transnistreană și în procesul de negocieri al conflictului transnistrean.

Kremlinul a aplicat destul de des asemenea sancțiuni Moldovei, care de fiecare dată era nevoită să trimită o delegație pentru a primi indicații. Constituirea unui parteneriat politic și exprimarea aspirațiilor de integrare europeană a legislativului moldovean după alegerile parlamentare din 6 martie a provocat Rusiei o reacție vizibilă de iritare. Revenirea la vechile metode de „frîngere a

Indicatorul PSS reprezintă nivelul de stabilitate în politica externă pentru octombrie-noiembrie 2005

Punctajul este calculat în scară inversă: 1 este cea mai înaltă și 5 cea mai joasă valoare

mînilor” este evidentă și demonstrează lipsa de alternative în arealul de posibilități, la care poate recurge Rusia în acest moment. Pregătirea Chișinăului a fost una adecvată, dar nu suficientă: achitase datoriile curente ale consumului de gaz și obținuse susținerea internațională în soluționarea conflictului transnistrean.

Moldova a mai emis și o cerere Președinției slovene a OSCE-ului de a introduce în declarația politică finală a Summit-ului anual din decembrie, angajamentul Rusiei de a respecta prevederile Summit-ului de la Istanbul din 1999 cu privire la retragerea forțelor armate din Moldova și Georgia. Ca răspuns la hotărîrea Chișinăului a urmat decizia Gazpromului de a scumpi gazul de la 1 ianuarie 2006. Kremlinul acordase Guvernului Moldovei un termen de o lună (din octombrie pînă în decembrie) pentru a-și cugeta deciziile și acțiunile sale.

Pentru a atenua relațiile moldo-ruse, între 17-19 noiembrie curent, Marian Lupu, Președintele Parlamentului a participat la lucrările Consiliului Adunării Interparlamentare a CSI și la ședința plenară a Adunării Interparlamentare a CSI ce a avut loc la Sankt Peterburg. Peste trei zile, la 21 noiembrie curent, Moldova a fost vizitată de președintele comitetului executiv al CSI, Vladimir Rușailo, care s-a întîlnit cu Vladimir Voronin și Vasile Tarlev. Vizita acestui demnitar nu este întîmplătoare. Acesta a adus la Chișinău “condițiile

capitulării”: prețul la gaz în schimbul retragerii de către Chișinău a pretențiilor pentru Summitul OSCE.

Autoritățile moldovenești, însă, nu au considerat destul de întemeiate argumentele Gazpromului de a dubla prețul gazului (de la 80 dolari pentru o mie metri cubi la 160 dolari). Moldova și așa plătește cel mai ridicat preț din spațiul CSI. Fermitatea Chișinăului în această situație este susținută și de confirmarea UE de a ajuta Moldova în depășirea unei potențiale crize energetice.

Faptul, că Rusia este dispusă să sfideze orice inițiativă europeană dacă aceasta pune în pericol influența sa în spațiul postsovietic a fost demonstrată și în cadrul Summitului OSCE din 5-6 decembrie curent. Decizia Moldovei de a nu renunța la cererile sale față de OSCE cu privire la armamentul rusesc, convinsă de susținerea comunității internaționale a condus la refuzul Rusiei pentru a treia oară de a semna Declarația politică finală.

Curentul de voință politică manifestat pe parcursul anului 2005 poate fi descifrat astfel:

1. Republica Moldova a demonstrat atît Rusiei cît și comunității internaționale că nu mai vrea să mai fie un satelit al Moscovei
2. Comunitatea internațională a susținut poziția Moldovei în fața Rusiei,

apreciind ineficiența OSCE-ului de a rezolva problemele de securitate din acest spațiu

3. Rusia a demonstrat că este în stare să sfideze orice inițiativă europeană dacă pune în pericol interesele sale.

Proгноze

Decizia Gazpromului de a ridica prețul la gaz determină elaborarea urgentă a unor alternative viabile vechilor scheme de furnizare a energiei. Acest lucru va apropia tot mai mult Republica Moldova de România pentru a preveni o criză energetică.

Restricțiile comerciale și presiunile politice ale Rusiei va determina Republica Moldova să-și redirecționeze comerțul extern din est spre piețele occidentale, promovînd în primul rînd produsele tradiționale, dar și dezvoltînd alte industrii transferabile în acest moment dinspre Europa Centrală spre Est.

Deschiderea recentă a unei conducte de gaz prin Marea Baltică ce va alimenta Germania cu gaz ar putea provoca serioase disensiuni între vechii și noii membri ai UE. Acest fapt va conduce la constituirea unor „coalitii regionale” între statele Europei Centrale cu cele din Europa de Est contra Rusiei. Acest front s-ar putea regăsi în forma Comunității Opțiunii Democratice create la 2 decembrie la Kiev, care-și va cristaliza structuri de conducere și planificare (care lipsesc în prezent GUAM-ului).

3. Probleme de interes special

Negocierile în problema conflictului transnistrean au fost deblocate după o pauză de un an. Cauzele deblocării sînt, aparent, presiunile mediatorilor, dar și crearea unor condiții propice din punct de vedere al Chișinăului: extindere formatului (5+2), apariția unei viziuni critice asupra procesului de soluționare a conflictului. Amintim că retragerea Chișinăului din formatul anterior de negocieri s-a datorat închiderii abuzive a școlilor cu predare în limba română din stînga Nistrului de către autoritățile separatiste.¹

Reluarea la 27-28 noiembrie 2005 a negocierilor în problema transnistreană la Tiraspol și Chișinău în formula 5+2 (reprezentanții SUA și UE în calitate de observatori), anunța abordarea unor noi probleme legate de identificarea unei soluții politice a conflictului.

Includerea Statelor Unite și a Uniunii Europene, fie și în calitate de observatori în formatul de negocieri, reprezintă un succes pentru Republica Moldova, promițînd să echilibreze raportul de forțe în favoarea intereselor legitime ale RM de a-și apăra suveranitatea. Chiar

dacă unii comentatori politici au ridicat importanța acestui format, schimbarea a putut fi imediat sesizată prin noile subiecte incluse în agenda de lucru și anume: monitorizarea întreprinderilor complexului militar transnistrean de către OSCE, monitorizarea hotarului moldo-ucrainean de către Uniunea Europeană, începutul activității misiunii de evaluare a OSCE, care urmează să facă propuneri de desfășurare a alegerilor democratice în regiunea transnistreană etc. Chiar dacă n-a fost obținut consensul părților în toate subiectele din agendă, predilecția actorilor implicați în procesul de soluționare de a aborda subiecte concrete denotă un traseu pozitiv al noului format de negocieri. Pe de altă parte, implicarea unor importanți actori geopolitici în soluționarea conflictului transnistrean răspîndește, într-un fel, eforturile Chișinăului de a internaționaliza procesul de soluționare, consecință a extinderii frontierelor euroatlantice ceea ce schimbă esențial abordarea acestui conflict. Cu toate acestea, Republica Moldova rămîne, vulnerabilă la politicile de presiune directă a Federației Ruse, aflîndu-se într-un spațiu în care UE și

SUA au intervenit destul de timid.

Un subiect sensibil pe agenda relațiilor moldo-ruse în procesul de soluționare a conflictului transnistrean a fost întotdeauna prezența militară rusă pe teritoriul Transnistriei. Republica Moldova a abordat acest subiect în cadrul Summit-ului OSCE din 5-6 decembrie curent la Ljubljana. Convinsă de existența unui mediu internațional favorabil, Republica Moldova a cerut Președintelui în exercițiu al OSCE, Dmitri Rupel includerea în documentul final (adoptarea căruia se face prin vot consensual) a referinței la Summitul OSCE de la Istanbul din 1999 cu privire la retragerea necondiționată și neîntîrziată a armamentului și militarilor ruși din Moldova și Georgia.

Răspunsul Rusiei cu privire la retragerea armamentului și a militarilor săi din regiunea transnistreană a putut fi sesizat imediat prin declarația Gazpromului de a dubla sau tripla prețurile la gaz pentru Moldova, alături de alte state penalizate pentru ultimele evoluții interne „colorate”. Aceleași restricții au vizat și Ucraina, mediator în conflictul transnistrean

pe influența căruia în cadrul negocierilor miza și UE. Republica Moldova a declarat că va supraveghea noilor prețuri la gaz, dar nu-și va negocia suveranitatea. Nu putem spune, însă, același lucru și despre Ucraina, creșterea economică a căreia se bazează exclusiv pe accesul privilegiat la gazele rusești ieftine. O destabilizare economică ar fi fatală pentru poziția președintelui Iușenco, Ucraina fiind în pragul alegerilor parlamentare. Aceasta este acum marea miză a Rusiei.

Ca și în cazul Summitului OSCE de anul acesta, Rusia a demonstrat că este dispusă să aplice toate mijloacele de care dispune pentru a-și menține influența în regiune și a încetini extinderea euro-atlantică. Conflictul transnistrean este doar un indicator al politicii de respingere a inițiativelor UE și NATO de a se stabili în spațiul ex-sovietic. Prin acest joc necinstit de a manipula cu prețurile la gaz, Moscova speră să altereze și să controleze poziția Ucrainei, avînd-o de partea sa în reglementarea conflictului transnistrean. Un prim rezultat al înțelegerii ruso-ucrainene este Declarația comună cu privire la soluționarea conflictului transnistrean din 15 decembrie curent în care se spune că Ucraina și Rusia vor conlucra pentru ca regiunea transnistreană să obțină un statut special, cu respectarea suveranității și integrității teritoriale a Moldovei și acordarea unui complex de garanții regiunii. Și dacă pînă acum, propunerile Moscovei în reglementarea conflictului transnistrean erau apreciate de autoritățile moldovenești drept incompatibile cu Planul Iușenco și respinse, atunci în noile condiții, aceste propuneri vor avea și susținerea Ucrainei. Indiferent, însă, cum vor evolua relațiile dintre Kiev și Moscova, Ucraina va fi nevoită să ia partea Moldovei în procesul de negocieri, pentru a demonstra sinceritatea declarațiilor sale de integrare europeană.

Ridicarea prețului la gaz este inevitabilă pentru Moldova dacă aceasta nu-și va modera pretențiile în procesul de negocieri. Chișinăul dorește să exploateze această situație pentru a-și diminua dependența, rupînd „cordonul ombilical” care o leagă de Federația Rusă. Convins de susținerea internațională, Chișinăul, se pare, nu va ceda nici în raport cu procesul reglementării conflictului.

Pierderea temporară a poziției Ucrainei în cadrul negocierilor poate fi recuperată de către Chișinău prin susținerea Bucureștiului în cazul unei posibile crize energetice. Un recul în poziția Kievului față de finalitățile reglementării transnistrene ar putea motiva includerea României în formatul extins al negocierilor „5+3”, ori mai bine „3+1+3” (Strategia 3 D).

Schimbarea puterii de la București a justificat normalizarea și îmbunătățirea vizibilă a relațiilor dintre cele două state vecine. În calitatea sa de membru al NATO și potențial membru al UE în 2007, România este profund interesată în promovarea securității regionale, dar și în existența unui al doilea stat românesc stabil și prosper. Susținerea acordată de România

în acest sens.

Declarațiile concertate ale celor doi înalți funcționari ai Republicii Moldova, indiferent care a fost scopul lor, au plantat aparent niște mine cu explozie întârziată pentru credibilitatea și imaginea RM. Este de la sine înțeles că Tiraspolul e cointerestat ca misiunea de asistență (EUBAM) să nu înregistreze nimic suspect, stopînd pentru o vreme activitățile de contrabandă sau utilizînd exclusiv coridoarele aeriene, deoarece funcționarea Aeroportului militar de la Tiraspol nu a încăput în mandatul de inspecție al EUBAM, și nici al OSCE. Lipsa unor date concrete cu privire la traficul de arme, droguri, etc. ar putea servi un argument forte pentru separației de la Tiraspol de a cere scurtarea mandatului misiunii, Chișinăul fiind deja o sursă mai puțin credibilă. Republica Moldova trebuie să promoveze efectiv argumentele sale în favoarea unei monitorizări în adîncime a teritoriului secesionist, angajîndu-se să re-constituționalizeze gradual spațiul economic, social și juridic al regiunii.

Prognoze

Federația Rusă se bate pentru orice centimetru de spațiu pe care-l consideră „zona sa de influență”. Abordarea retragerii armamentului rusesc din

Moldova este un subiect ce va fi tot mai des discutat, determinînd autoritățile rusești să promoveze planuri și strategii ce ar avea drept scop păstrării forțelor sale armate.

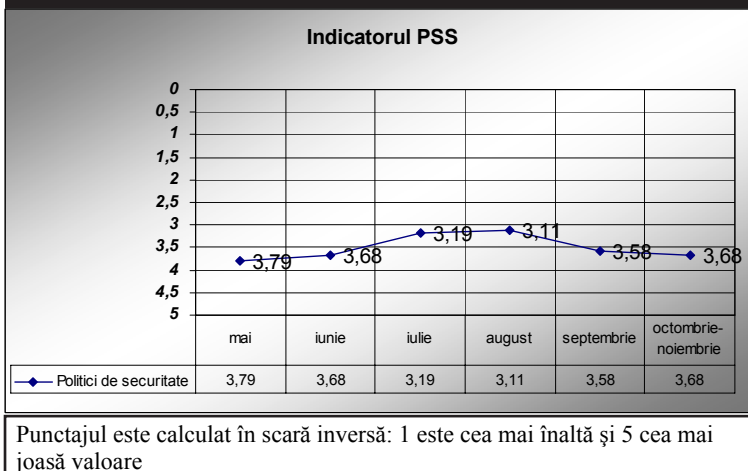
Înregistrarea unor eșecuri repetate în cadrul noului format de negocieri, ar putea determina Republica Moldova să ceară o nouă remodelare a formatului, și chiar includerea României în procesul de negocieri.

Stoparea de către Tiraspol pe o perioadă de timp a oricăror activități de contrabandă la frontiera moldo-ucraineană ar lipsi Misiunea de asistență de date concludente ce ar atesta inexistența unor activități ilicite. Acest lucru nu doar ar compromite credibilitatea Chișinăului în informarea instituțiilor europene, dar ar putea conduce și la scurtarea mandatului EUBAM, pentru care se cheltuie bani din bugetul statelor europene.

Note:

1. Amintim că formatul pentagonal al acestor negocieri a fost stabilit încă în 1997 iar pînă în prezent nu a dat nici un rezultat.

Indicatorul PSS reprezintă nivelul de stabilitate în probleme de interes special pentru octombrie-noiembrie 2005

Republicii Moldova în soluționarea conflictului transnistrean oferă Bucureștiului posibilitatea de a-și expanda rolul său gesoturistic în spațiul Mării Negre, obiectiv strategic formulat expres de președintele Băsescu la începutul mandatului său.

Trimiterea unei misiuni de asistență la frontiera moldo-ucraineană (EUBAM) (ca răspuns la o scrisoare comună a președinților Iușenco și Voronin) a fost apreciată de către analiștii politici și de oficiali drept un pas important în stoparea contrabandei și a traficului de droguri, de armament și ființe umane – baza financiară a regimului separatist. Importanța Misiunii nu poate fi contestată, deși mandatul acesteia este considerat incomplet chiar și de către cei mai fervenți susținători ai UE de la Chișinău. Atît președintele Vladimir Voronin, cît și premierul Tarlev, declarase în exclusivitate mass-mediei rusești că prin regiunea transnistreană a fost transportat armament rebelilor ceceni și irakieni, iar organele de drept ale Moldovei dețin probe

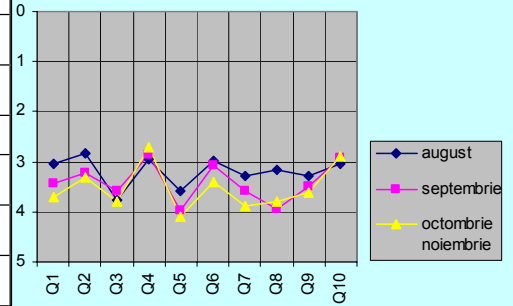
CE ESTE INDICATORUL PSS:

Indicatorul are ca scop descrierea ritmului și direcției de transformări democratice în Republica Moldova prin intermediul unor evaluări calificate asupra variabilelor legate de politica internă, politica externă și probleme de interes special. Indicatorul PSS este calculat în funcție de valorile acordate la un șir de întrebări de către un grup de experți independenți. Rolul Grupului de experți a constat în a nota tendințele percepute pe aceste categorii cu variabile cuprinse între 1 la 5, unde 1 reprezintă nivelul maxim de intensitate (presiunea problemei), iar 5 - nivelul cel mai redus de intensitate al categoriei respective. Evaluarea variațiilor înregistrate pe fiecare dintre aceste categorii a fost facilitată de utilizarea graficului.

I. Subindicatorii „Politici interne”		Valoarea			
Lista întrebărilor de reper:		August	Septembrie	Octombrie - Noiembrie	Dinamica
Q1.	Este sistemul politic din R. Moldova pluralist, democratic și viabil?	3,03	3,43	3,7	↓
Q2.	Cît de eficiente vi se par autoritățile publice centrale (Parlamentul, Guvernul) în ultima vreme?	2,83	3,23	3,3	↓
Q3.	Cît de transparente vi se par acțiunile și deciziile autorităților publice centrale din RM?	3,75	3,58	3,8	↓
Q4.	Cît de eficientă este cooperarea între opoziție și putere în Parlamentul RM?	2,95	2,85	2,7	↑
Q5.	Cît de obiectivă și profesională este TV publică din RM în reflectarea evenimentelor publice ?	3,58	3,98	4,1	↓
Q6.	În ce măsură sunt respectate drepturile și libertățile fundamentale în ultima vreme în RM?	2,97	3,08	3,4	↓
Q7.	Cît de credibilă și imparțială este justiția în RM?	3,27	3,58	3,9	↓
Q8.	Cum apreciați progresele la îndeplinirea prevederilor SCERS și ale Planului de acțiuni RM-UE?	3,15	3,95	3,8	↑
Q9.	Cum apreciați standardele de viață ale populației din ultima vreme?	3,28	3,48	3,6	↓
Q10.	Cum apreciați rolul și inițiativa societății civile în ultima vreme din RM?	3,03	2,93	2,9	↑

Punctajul este calculat în scară inveră: 1 este cea mai înaltă și 5 cea mai joasă valoare

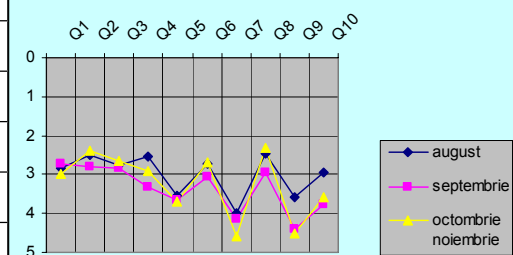
Dinamica subindicatorilor de politici interne, octombrie-noiembrie 2005

II. Subindicatorii „Politici externe”		Valoarea			
Lista întrebărilor de reper:		August	Septembrie	Octombrie - noiembrie	Dinamica
Q1.	Este politica externă a RM mai articulată și mai eficientă decît acum cîteva luni în urmă?	2,83	2,73	3	↓
Q2.	În ce măsură integrarea euro-atlantică constituie în fapt obiectivul de bază al politicii externe ?	2,5	2,80	2,4	↑
Q3.	În ce măsură acțiunile de politică externă ale R. Moldova urmăresc interesele naționale ?	2,75	2,85	2,65	↑
Q4.	Cum apreciați rolul organizațiilor internaționale și regionale în consolidarea statului de drept și a suportului acordat reformelor economice în RM ?	2,53	3,33	2,9	↑
Q5.	Cum apreciați imaginea R. Moldova în afara hotarelor țării din ultima vreme ?	3,55	3,65	3,7	↓
Q6.	Cum apreciați relațiile Ucrainei cu RM din ultima vreme?	2,73	3,05	2,7	↑
Q7.	Cum apreciați relațiile Rusiei cu RM din ultima vreme?	4	4,13	4,6	↓
Q8.	Cum apreciați relațiile României cu RM din ultima vreme?	2,45	2,95	2,3	↓
Q9.	În ce măsură reflectă interesele RM prezența sa în cadrul CSI?	3,6	4,40	4,5	↓
Q10.	Este RM protejată suficient prin acorduri și parteneriate strategice pe plan extern?	2,95	3,75	3,6	↑

Punctajul este calculat în scară inveră: 1 este cea mai înaltă și 5 cea mai joasă valoare

Evoluția subindicatorilor de politici externe, octombrie-noiembrie 2005

III. Subindicatorii „Politici de securitate”		Valoarea			
Lista întrebărilor de reper:		August	Septembrie	Octombrie - Noiembrie	Dinamica
Q1.	Cum apreciați stabilitatea sectorului de securitate din RM în ultima vreme (CSS, SIS, Ministerul Apărării, MAI etc.) ?	2,78	3,20	3,4	↓
Q2.	Este securitatea RM suficient protejată prin acorduri și/ sau tratate internaționale și regionale ?	2,75	3,65	3,6	↑
Q3.	Cum evaluați cursul general și acțiunile autorităților centrale din ultima vreme în vederea reglementării pașnice a conflictului transnistrean?	2,63	2,78	3,3	↓
Q4.	În ce măsură este RM protejată de politicile de șantaj energetic ale unor țări străine?	3,9	4,30	4,4	↓
Q5.	În ce măsură este RM capabilă să contracareze contrabanda și traficul de frontieră, comerțul ilicit cu arme și stupefiante?	3,17	3,57	4	↓
Q6.	Este R. Moldova un stat care se poate apăra efectiv în eventualitatea unei agresiuni externe ?	3,55	4,45	4,45	↔
Q7.	Cum apreciați locul RM în spațiul de securitate euro-atlantic de securitate și apărare colectivă ?	2,3	2,60	2,5	↑
Q8.	Cît de mult are nevoie RM de capacități militare moderne de apărare?	2,95	2,95	2,8	↑
Q9.	În ce măsură corespunde sintagma „neutralității permanente” situației curente în care se găsește și intereselor naționale ale RM?	3,95	4,70	4,7	↔
Q10.	Care este eficiența politicilor de combatere a crimei organizate și corupției, inclusiv ale celor transfrontaliere din ultima vreme în RM?	3,35	3,55	3,9	↓